

право. / Б. М. Головкін; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого - Харків: Б. в., 2003. - 20 с.

5. Голіна В. В. Роль громадськості у здійсненні кримінологічної політики в Україні / В. В. Голіна // Питання боротьби зі злочинністю. - 2014. - Вип. 27. - С. 91-100.

Романаскас К.А., здобувач відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕВИПЛАТОЮ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ, СТИПЕНДІЇ, ПЕНСІЇ ЧИ ІНШИХ УСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОМ ВИПЛАТ

Актуальність запобігання злочинам щодо невиконання заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175 КК України) визначається наступним: порушенням трудових прав громадян; поширеністю цих злочинів у роботі підприємств як державної, так і приватної форми власності; значним їх рівнем (у 2015 р. обліковано 901 злочин); латентністю; приведенням частини потерпілих до стану економічної депривації чи навіть фрустрації; неможливістю задоволення потерпілими низки життєвих потреб тощо.

Результати проведеного емпіричного дослідження щодо вивчення 70 кримінальних проваджень зазначеної категорії, розглянутих судами м. Харкова і Харківської області протягом 2010-2015 рр., дають підстави для здійснення певних висновків, які стосуються кримінологічної характеристики злочинів, передбачених ст. 175 КК України.

Переважає більшість розглядуваних злочинів вчинялась керівниками підприємств, установ, організацій державної форми власності (близько 90%). Меншу частку становлять приватні організації. Це може бути зумовлено тим, що з кожним роком

державне фінансування підприємств скорочується, а кількість працівників залишається майже незмінним. Досить великий відсоток несплачених коштів складає заборгованість перед вже звільненими працівниками (37%).

За напрямом діяльності безпідставна невіплата заробітної плати підприємств найчастіше має місце на виробничих підприємствах з досить високою економічною активністю, а також у науково-дослідних установах. Їх керівники спрямовують кошти з фонду заробітної плати на інші напрями діяльності. Тобто має місце нецільове використання бюджетних коштів.

До найпоширеніших напрямів незаконного освоєння коштів із фонду заробітної плати можна віднести:

а) необхідність оплати комунальних послуг, обов'язкових платежів, таких, наприклад, як податки й збори, вартість яких суттєво збільшилась за останні роки;

б) погашення банківських кредитів;

в) спрямування коштів на невідкладні потреби підприємства, часто у виді закупівлі нового обладнання, матеріалів для виробництва чи сировини.

Виходячи із матеріалів кримінальних проваджень, розглянутих судами за ст. 175 КК України, основними причинами безпідставної невіплати заробітної плати працівникам бюджетної сфери є такі, як:

а) скрутне фінансове становище підприємства;

б) забезпечення функціонування підприємства або недопущення його банкрутства;

в) наявність суттєвої заборгованості із заробітної плати трудовому колективу, що виникла з вини попереднього керівництва підприємства.

Додатковою обставиною, що певним чином негативно стимулює керівників підприємств до безпідставної невіплати заробітної плати трудовому колективу, є високий рівень корупції у контролюючих, правоохоронних й судових органах. Через це навіть у разі повідомлення про факт вчинення такого злочину, кримінальні провадження не

відкриваються, а винні особи (керівники) не притягуються до кримінальної відповідальності.

Дослідження показало, що заробітна плата працівникам не виплачувалась протягом досить тривалого проміжку часу: від 2 до 6 місяців (42% випадків) й від 6 до 12 місяців (33% випадків). В середньому заборгованість по заробітній платі перебільшувала 500 тис. грн.

В більшості випадків про факт невиконання заробітної плати до відповідних контролюючих органів повідомляли голови профспілкових комітетів. Водночас реагування таких комітетів не є оперативним, оскільки соціальні права працівників у зв'язку із невиконанням їм заробітної плати порушувались у строк, що перевищує 1 місяць. При цьому здебільшого ініціаторами у зверненні до відповідних контролюючих та правоохоронних органів були не голови профспілок підприємств, а окремі працівники чи їх групи.

Загальний кримінологічний портрет особи злочинця, який вчинив злочин, передбачений ст. 175 КК України, виглядає так: чоловік (99%), віком 45-55 років (72%), з вищою освітою (100%), одружені, мають дітей та істотний досвід роботи на керівних посадах на підприємствах, установах, організаціях державної форми власності, не судимі (93%).

Кримінологічна характеристика потерпілих від зазначених злочинів свідчить, що їх основна група - це працівники пенсійного віку (40%), а також молодь у віці 25-30 років (28%). На інші вікові групи приходить незначна частка потерпілих. Це свідчить про високий рівень правового нігілізму серед працівників підприємств, а також неналежний рівень інформування останніх про їх права, в тому числі соціальні, що пов'язані із процедурою та термінами виплати винагороди за працю.

Визначення деяких питань кримінологічної характеристики злочинів, пов'язаних із невиконанням заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат, дає підстави для продовження наукових пошуків у розробленні зазначеної проблематики. Вона

стосується більш глибокого вивчення особи злочинця, детермінантів, які зумовлюють представленні злочини, а головне - вироблення низки заходів із загальносоціального і спеціально-кримінологічного їх запобігання.

Тернавська А.А., аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СУЇЦИДУ СЕРЕД ЗАСУДЖЕНИХ У ВИПРАВНИХ КОЛОНІЯХ УКРАЇНИ

В цілому, проблема осмислення суїцидальної поведінки є вкрай актуальною і до тепер є недостатньо дослідженою як в теоретичному, так і в прикладному аспектах. Суїцид - деструктивний феномен людського буття, який відхиляється від прийнятих у суспільстві норм і стандартів, не схвалюється ним та викликає значний соціальний резонанс. Не є виключенням і кримінально-виконавча система України, оскільки вона являє собою частину суспільства та відображає тенденції, що існують у ньому.

Рівень смертності від суїциду є одним з важливих медико-соціальних показників, прийнятих для системи офіційної статистики як в нашій країні, так і за кордоном. Однак середні показники в популяції часто не відображають реальної дійсності в окремих групах населення, що пов'язано зі складнощами виявлення, реєстрації та обліку суїцидальної поведінки [1]. Між тим відомо, що ефективність профілактичної роботи вища при цілеспрямованій роботі в групах ризику [2], до яких відносяться і засуджені.

Перш за все, під час аналізу рівня суїциду серед засуджених необхідно звернути увагу на кількісні показники суїциду в установах виконання покарань (таблиця 1).